

Samen kerken.....

De kracht van het persoonlijke verhaal

Ieder jaar kiest het Nationaal Comité 4 en 5 mei een thema dat als rode draad door de activiteiten op 4 en 5 mei loopt. Het jaarthema inspireert om herdenken en vieren aan elkaar te verbinden en om de historische gebeurtenissen in verband te brengen met de actualiteit wereldwijd. In voorgaande jaren zijn er verschillende thema's voorbij gekomen. De komende jaren doet het Nationaal Comité een appèl op iedereen om zich in te zetten voor de waarde van vrijheid onder de noemer 'Geef vrijheid door'.

Dit jaar schreef de journalist Arendo Joustra, hoofdredacteur van Elsevier, een jaarthematekst met als titel 'De kracht van het persoonlijke verhaal'. Persoonlijke verhalen van of over mensen die in de Tweede Wereldoorlog ingrijpende ervaringen opdeden raken diep. Zo is het dagboek van Anne Frank wereldwijd zeer bekend en staan er dagelijks lange rijen bij het Anne Frank-huis. De musical Soldaat van Oranje, dat het verhaal vertelt van Erik Hazelhoff Roelfzema, loopt al zes en half jaar en blijft nog steeds verlengd worden.

Arendo Joustra: “Het is geen wonder dat deze persoonlijke verhalen over de Tweede Wereldoorlog en de dekolonisatie van Nederlands-Indië zo populair zijn. Ze ontroeren omdat ze de essentie van het leven heel nabij brengen. Ze gaan over moed en opoffering. Maar ook over de duistere kanten van de mens. Over de dood uiteraard en over diep gevoelde ellende, pijn, angst, onmacht en vernedering. Over verraad, leugens en lafheid. En over de geknakte levens van militairen van 19, 20, 21 lentes jong. Die nooit ouder zijn geworden. Die nooit de kans kregen hun eigen baby te horen kraaien of hun ouders te begraven. En over de miljoenen die zijn vermoord en niet eens een graf hebben.”

Het is van wezenlijk belang dat de persoonlijke verhalen gedeeld blijven worden. Niet alleen de bekende verhalen, maar ook steeds weer andere, nieuwe verhalen. Verhalen die we nog niet kenden. Verhalen die nog nooit verteld zijn ook, omdat sommige verhalen al wel 75 jaar verborgen zijn gebleven, omdat ze té moeilijk, té traumatisch waren om ze te kunnen vertellen. Toch vinden sommige mensen na al die jaren toch de moed om iets te delen van wat al die tijd in het verborgene heeft geleefd.

Het zijn de persoonlijke verhalen die steeds weer een nieuw licht werpen op die zeer duistere en afschuwelijke tijd, die we deze dagen gedenken, in het bijzonder op 4 mei. Het is belangrijk dat te blijven doen, juist omdat wij nu in een tijd leven waarin de durbevochten vrijheid van weleer opnieuw onder het vuur van dreigende machten ligt.

Vrijheid moet doorgegeven worden. Als een fakkel, die van hand tot hand gaat. Die van generatie op generatie gaat. Die van mens tot mens gaat. Met de persoonlijke verhalen die gedeeld worden, steeds opnieuw.

Nogmaals Arendo Joustra: “Wat dit betreft moet de beroemde dichtregel van Leo Vroman ‘Kom vanavond met verhalen’ niet alleen als hartenkreet worden gezien, maar ook als opdracht. Zonder gedeelde geschiedenis geen gedeelde toekomst. We moeten de verhalen blijven vertellen, blijven delen. Tot alle getallen weer zijn veranderd in namen. Dat is de waarde van gedenken.”

Kortgeleden was het Pasen. We vierden in de kerk de Opstanding van de Levende Heer. Een feest van Bevrijding. Maar daar ging wel wat aan vooraf. Het persoonlijke verhaal over alles wat Jezus meemaakte in zijn laatste aardse levensdagen. Een diepdramatisch verhaal, waarin alle menselijke emoties – moed, opoffering, dood, ellende, pijn, angst, onmacht, vernedering, verraad, leugens en lafheid- naar voren komen. Bijzonder èn goed is het dat dit verhaal met al deze emoties gedeeld wordt met een groot publiek door middel van The Passion, waar ieder jaar velen naar kijken. Ook hierin zie je hoeveel krachtiger een persoonlijk verhaal is dan een dogma of een abstracte geloofsleer.

In het heden roep je een (persoonlijk) verhaal uit het verleden op met het oog op de toekomst, jóuw toekomst. Dat is eigenlijk wat liturgie-vieren is in de kerk. Maar het is ook wat gedenken is met 4 mei. En wat vieren van vrijheid is op 5 mei.

Pas als we de diepte peilen van wat mensen persoonlijk hebben moeten doorstaan bijvoorbeeld in de Tweede Wereldoorlog en in oorlog na oorlog (ook in het klein), kan er in ons iets ontwaken dat ons zegt: 'Dit nooit meer!'

Laten wij daarom wakker worden en opstaan en die grote waarde die Vrijheid is en Leven koesteren en doorgeven en als een stralende fakkel laten branden. Door nooit op te houden de verhalen levend te houden.

ds. Johan Meijer